

Norske sf-forfattere: Dag Ove Johansen

Cato Pellegrini

Dag Ove Johansen

Dag Ove Johansen (1950 -) ble født i Mo i Rana. Han vokste opp i Levanger og Namsos, og her startet han som 18-åring en science fiction klubb sammen med noen kamerater. I løpet av videregående hadde han puslet med skoleavisen, en interesse som førte til at han begynte å utgi sitt eget fanzine, *Fabula*. Her kom flere av hans tidlige noveller på trykk for første gang.

Han utdannet seg til lærer, og flyttet til Fauske, hvor han ble ansatt ved en statlig spesialskole for barn og unge med adferdsproblemer. Han giftet seg og fikk to barn (og etter hvert barnebarn). Da spesialskolen ble stengt og ansvaret for elevene ble overført til kommunen, fulgte han med over i den normale folkeskolen og senere videregående.

Store deler av sitt voksne liv har Johansen vært medlem av - og etter hvert leder for - Nyorienteringen i Norge, en politisk og religiøs bevegelse som bygger på skriftene til den norske filosofen og forfatteren Bertram Dybwad Brochmann. Han var i mange år redaktør for avisen *Samfunnsliv*. I dag driver han Bondes forlag, som blant annet utgir Dybwad Brochmanns skrifter og hans egne bøker.

Hvis vi ser bort fra de noveller han publiserte i *Fabula*, skjedde den profesjonelle debuten i 1970, med en novelle i det svenske *Jules Verne-Magasinet*. Året etter utkom «Glasskulen» i *Science Fiction-Magasinet* nr. 4/1971. Med årene ble det til mange noveller - i *Nova*, sf-tidsskriftet *Algernon* og fanzinene, og i en rekke antologier. Han gjorde seg tidlig bemerket som en oppfinnsom og tankevekkende forfatter, som evnet å overraske leserne med uventede variasjoner på kjente sf-temaer. Det er ikke uten grunn han nevnes blant «de tre store» av *Nova*-forfatterne.

Hans første selvstendige utgivelse var ikke egentlig en bok, men snarere et hefte på 60 sider, *Planetmalerne* (1974), utgitt av Forlaget For Flere. Forfatterne måtte selv betale for produksjonen, mens forlaget tok seg av trykking og distribusjon, så det var ikke noen penger å tjene på det. Samlingen inneholdt en blanding av symbolske, allegoriske tekster og mer tradisjonelle sf-noveller. Novellen «Billy» ble av forfatter og psykolog Gerd Nyqvist omtalt som «den beste litterære science

fiction-novelle hun hadde lest».

Johansens første ordentlige bok var novellesamlingen *T for Tramatura*, som var den eneste norske utgivelsen i Fredhøis Forlags science fiction-serie. Novellene bygget på tradisjonelle sf-motiver og inngikk i en løst sammensatt syklus. Rammefortellingen om Tramatura Beach var inspirert av J. G. Ballards *Vermillion Sands*.

I 1977 var det meningen at STOWA Forlag skulle utgi samlingen *Lemenhæren*. Deres serie med billigbøker, *Nova Science Fiction*, ble imidlertid kansellert før boken rakk å utkomme. Det skulle gå hele 43 år før samlingen så dagens lys (se nedenfor).

Johansens neste samling, *Syklon* (1979), var nære på å lide samme skjebne. Han endte med å utgi den på det alternative forlaget Regnbuetrykk i Trondheim (forlagets navn hadde intet med vår tids regnbue-symbolikk å gjøre). Samlingen viste en utvikling fra debuten, både språklig og innholdsmessig, og inneholdt kjente noveller som «Syklon» og «Glassburet».

Hans første roman kom ut på Bok og Magasinforlaget i 1984 med tittelen *Ond Sirkel*. Det var en gripende historie, som blandet sf-elementer med en sosialrealistisk skildring av en ung gutt som lider av vrangforestillinger. Som en ekstra bonus valgte forlaget å medta novellen «Blu», som skulle ha vært med i *Lemenhæren*. Romanen var den første av Johansens bøker som ble innkjøpt av Norsk Kulturråd, og forøvrig den eneste i Nova-serien som ble innkjøpt. Det sier sitt.

Stormnatt (1988) foregår i det nordlige Norge. En stormfull natt i august 1945 finner fiskeren Simon Aslaksen en fremmed mann i naustet sitt. Han virker forvirret og kan ikke gjøre rede for seg. Er han en landssviker eller en tysker på flukt? Spekulasjonene er mange, men han forblir et mysterium. Romanen er en tankevekkende kommentar til hvordan vi møter det fremmede, det vi ikke forstår.

Hans neste roman, *Rambos Lov* (1990), er en utvidelse av novellen «Blu». Mens novellen hadde en futuristisk ramme, som ga den en sterk følelse av fremmedgjorthet, er romanen mindre vellykket. Handlingen foregår i nåtiden og har samfunns-satiriske trekk. Det er det naturligvis ikke noe galt i, men som fremtidsfabel betraktet, er novellen klart å foretrekke.

Mange betrakter den såkalte «Komsa-trilogien» som Dag Ove Johansens hovedverk. *Den hvite søvnen* (1991), *Havørnas skygge* (1992) og *Nordlysvinger* (1993) beretter om et folk som levde i det østlige Finnmark for ni tusen år siden. Gjennom de tre bindene følger vi en gruppe fra stammen som drar østover for å forsøke å redde stammemedlemmene tilbake fra Bjørnefolket. Komsa-folket skildres meget levende, og stor plass levnes til deres forestillingsverden, riter og kultur. I 2020 utga

han *Vargtid. En fabel fra fortid til fremtid... og tilbake igjen...*, som er en epilog til Komsa-trilogien.

I 1998 utsendte han ungdomsromanen *Tidskapselen*, som bygger på novellestoff som finnes i flere versjoner i forskjellige fanziner. I en fjern fremtid blir der funnet en tidskapsel, som kaster lys over fortiden. Men det er ikke vår egen tid som blir skildret, men derimot en dystopisk fremtid med klare religionskritiske aspekter. Novellen «Huleboerne» i antologien *Vidunderlige nye verden?* (1994) beskriver noe av det samme.

Dag Ove Johansen foreløpig siste bok, *Lemenhæren* (2020), skulle som nevnt vært utgitt i 1977. At den nå endelig foreligger, må sies å være en seier for forfatteren og en gledens dag for alle som har ønsket å se disse tre utmerkede novellene mellom to permer.

Dessuten har han skrevet en rekke historiske romaner, blant annet den tolv bind lange serien *Sjamanens Rike* (2002-2003), om de norske samene som utvandret til Alaska på 1880-tallet. For tiden jobber han med en bok om et dramatisk skipsforlis som skjedde utenfor øya Røst i Nordland i 1431 (de drev i land året etter).

Cato Pellegrini